

Manipulacje językowe prawdą

24 kwietnia 2023

Zacniemy od cytatu, który nas wprowadzi w sedno naszych rozważań...

„Mechanizmy, które uruchamiają procesy pozwalające na kontrolowanie twoich myśli, sterowanie emocjami czy działaniami określamy jako manipulacje. Jest ona formą zamierzonego wywierania wpływu na drugą osobę czy grupę w taki sposób, aby podejmowała ona, nie zdając sobie z tego sprawy, działania zaspokajające potrzeby manipulatora” – T. Maruszewski, E. Ścigała, „Nasze wyprane mózgi łowców”.

Zdobywamy wiedzę o świecie w różny sposób. Podstawy wiedzy zdobywamy w szkołach i uczelniach. Jednak staramy się tę wiedzę poszerzać, a pomagają nam w tym ostatnio różne media społecznościowe. Czy cała zdobyta przez nas wiedza zawsze jest wartościowa? Jak się o tym przekonać? Naukowiec poddaje swoją wiedzę często bardzo wielostronnej weryfikacji, w wyniku czego może potwierdzić jej wartość. Jednak nie posługujemy się tylko wiedzą naukową. Jak sprawdzić wartość wiedzy nienaukowej?

Można to zrobić, poddając ją analizie. Jest to niezbędne, gdyż wiedza nienaukowa często jest manipulowana w interesie tych, którzy posługują się różnymi wieloznacznymi terminami. Prześledzimy te manewry, opisując słowo bardzo wieloznaczne, jakim jest „prawda”. Przedstawimy teraz 11 jego znaczeń najczęściej używanych. Można dostrzec 3 grupy takich znaczeń...

Prawdy emocjonalne

Prawdy emocjonalne realizowane są jako...

1. Przerywniki wypełniające pauzę. Słownik języka polskiego wyjaśnia ich rolę. „Dają one mówiącemu czas do namysłu nad wyborem jakiejś formy, segmentują tekst mówiony na odcinki:

trzeba, prawda, uczcić, prawda, pamięć tych pomordowanych i wywiezionych”.

2. Wyraz emocji własnych. Gdy mówimy np. „Ta prawda najbardziej mi się podoba”.

3. Wywoływanie emocji u innych. Gdy mówimy np. „Uwierz mi, tylko ta prawda jest najprawdziwsza z prawdziwych!”.

Prawdy subiektywne

4. Osobisty punkt widzenia. Gdy sami wymyślamy jakieś tłumaczenie zjawisk otaczającego świata.

5. Prawdy konsensualne (autorytetów). To koncepcja, w myśl której prawdziwość, to akceptowalność danego zdania wymaga opinii osoby wyróżnionej, autorytetu w danej dziedzinie, specjalisty, eksperta.

6. Prawda powszechnej zgody. Prawda opierająca się na zgodzie powszechnej, dane zdanie jest prawdziwe wtedy i tylko wtedy, gdy jest akceptowane przez ogół osób kompetentnych w danej kwestii. W sprawach potocznych kryterium prawdy będzie tu więc opinia większości „przeciętnych” członków społeczeństwa posługujących się tzw. zdrowym rozsądkiem, natomiast w sprawach specjalistycznych – opinia większości ekspertów w danej dziedzinie.

Prawdy obiektywne

7. Korespondencyjna teoria prawdy (oczywistość). Prawda polega na zgodności opinii i zdań z aktualnym stanem zdarzeń, prawdziwość danego nośnika prawdy polega na jego zgodności z rzeczywistością.

8. Prawda pragmatyczna. Sensowna myśl daje nam dyrektywy działania, myśl jest prawdziwa, gdy działanie podjęte zgodnie z nimi okazuje się skuteczne, w przeciwnym razie jest

fałszywa.

9. Prawda koherencyjna. Sąd jest prawdziwy wtedy i tylko wtedy, gdy jest elementem koherentnego systemu sądów. System taki jest koherentny wtedy i tylko wtedy, gdy sądy do niego należące wzajemnie się uzasadniają.

Obok wspomnianych wyżej trzech grup możemy zauważyć także kolejne znaczenia...

10. Prawda w rozważaniach logicznych posiada znaczenie głównie, a może nawet wyłącznie, formalne. W różnych logicznych konstrukcjach jest przeciwstawna fałszowi. Logik nie podejmuje wysiłku, by dla używanej w rozważaniach prawdy znajdować potwierdzenia w realnym świecie.

11. Bardzo specyficznym sposobem posługiwania się słowem – prawda – jest deklaracja dążenia do niej. Próba osiągania jakiegoś celu legitymizujemy często twierdzeniem dążenia do prawdy.

Przedstawiliśmy 11 najczęściej spotykanych i używanych znaczeń słowa prawda. Jego użycie niezwykle rzadko pozwala nam na określenie, które z tych znaczeń używa nasz rozmówca, na którym polegamy, że ma rację. Dobrze jest znać wszystkie opisane wyżej znaczenia, by się zorientować w wartości wypowiedzi wspomnianego rozmówcy. Spróbować zorientować się jakich znaczeń tego słowa używa.

Manewrowanie i manipulowanie tym słowem pojawia się zawsze, gdy ktoś tworzy jakąś hipotezę i stara się nas przekonać do jej słuszności. Najczęściej jest to prawda nr 4 osobistego punktu widzenia. Ale nieraz pojawia się prawda nr 5 czyjegoś autorytetu, także prawda nr 6 powszechnej zgody. Ale w tle możemy dostrzec wpływy prawdy nr 2, czyli wyrazu emocji, a nawet prawda 11 dążenia do jakiegoś celu. Mamy tu do czynienia z manipulacją polegającą na tym, że różne subiektywne poglądy i hipotezy przy pomocy słowa prawda próbuje się przedstawić jako prawdy obiektywne, oczywiste i udowodnione. Powstaje tu

jakaś rzeczywistość mająca podstawy w hipotezach i przypuszczeniach. Nieprawdza, na ile jest zgodna ze światem realnym.

Przyjrzyjmy się teraz prawdom obiektywnym. Polegają one na zgodności twierdzeń z realnym światem, możliwościach ich praktycznego wykorzystania, tworzenia systemu niesprzecznych sądów. Gdy przyjrzymy się, jak tworzone są opisy zastosowań tych twierdzeń, to zauważymy, że do ich tworzenia nie jest używana słowo: prawda. Nie jest to słowo w takich działaniach potrzebne.

To, że określamy je jako prawdziwe w znaczeniu obiektywnym, jest tylko komentarzem o znaczeniu marginalnym.

Natomiast w przypadku omawianych wyżej innych prawd trudno formułować wypowiedzi bez użycia tego słowa. Ono nadaje hipotezom, twierdzeniom, przypuszczeniom znaczenie. Bez tego słowa tracą one możliwość społecznego skutecznego oddziaływania. Podkreślmy, że nasz rozmówca, posługując się tym słowem, przeważnie nie określa, którym znaczeniem prawdy się posługuje. Najczęściej spotykanym w takiej sytuacji manewrem jest stwierdzenie na zakończenie dyskusji, że to przecież oczywiste, że to, co on mówi, jest prawdą!

Można już w tym momencie sformułować faktyczne znaczenie słowa „prawda”. A dokładniej, do czego to słowo służy. Pierwsze ze znaczeń opisuje działania, które opisaliśmy jako prawdy obiektywne. Drugie ze znaczeń polega na wykorzystywaniu tego słowa do manipulacji, które dokonują wszyscy ci realizujący znaczenia 1-6 i 10-11. A ich celem jest nadanie ich hipotezom i twierdzeniom znaczenia obiektywnego, obowiązującego bez jakiegokolwiek ich weryfikacji.

Możemy na koniec przedstawić sposób, który pozwoli ustrzec się od manipulacji realizowanych przy pomocy słowa prawda. Wystarczy zwrócić się do kogoś, kto używa tego słowa z prośbą, by przedstawił swój punkt widzenia, nie używając jednak tego

słowa. I czekać na efekt takiej prośby...

Autorstwo: Olgierd Żmudzki

Źródło: WolneMedia.net